

Nebeska rekonstrukcija svijeta Ljubice Benović **Ljubica BENOVIĆ, *Kliješta za razbijanje orahove ljuske*,** **Zagreb, Matica hrvatska – Synopsis, 2006, 158 str.**

Josip Sanko Rabar
sanko.rabar@terrakom.net

Ljubica Benović rođena je 1955. u Drinovcima. Gimnaziju pohađa u Imotskom. Filozofski fakultet u Zagrebu. Diplomirala je hrvatsku (tada jugoslavensku) književnost i filozofiju. Objavila je sljedeće pjesničke zbirke: *Kocka na putu* (1984.), *Cjelov samoće* (1991.), *Rekonstrukcija prolaznosti* (2006.), *Kliješta za razbijanje orahove ljuske* (2006.). Uz to i pjesme za djecu: *Očenaš, trilogija* (1992.). Radi na HRT-u. Scenaristica i urednica dokumentaraca o piscima: Šimić (1998.), Vučićević (2001.), Andrić (2003.), Šop (2004.) itd. Dobila je nagradu za esej i za poeziju na Šimićevim susretima 1972. i 1973. Od višenacionalnog žirija Bosne i Hercegovine njezina zbirka pjesama *Rekonstrukcija prolaznosti* dobila je 2006. godine nagradu za najbolji rukopis prispio na ministarstvo. A dobila je i druge nagrade. Urednica je časopisa za mlade *Šalji dalje*. A sada je urednica u Dječjem programu Hrvatske televizije.

Neobičan naslov *Kliješta za razbijanje orahove ljuske* najavljuje čudesnu zbirku poezije. Pjesme su višestruko poetične. Koristi nebrojeno mnoštvo poetskih sredstava. Razlomljeni stih, usred rečenice umetnuta velika ili mala slova, čudna interpunkcija ili sasvim bez interpunkcije, obrati u smislu, spajanje nepojivog, sasvim različitog ili čak suprotnosti, kao radost i strah, strast i golemu bol, zavist i zanos. Ponavlja riječi ili rečenice, pa čak i naslove pjesama. Ponekad je rima unutar stiha, a nikada na kraju. Neke su pjesme sasvim kratke, a poneke prilično duge. Često slaže nesvjesne i slučajne asocijacije. Nastaju kontrasti ugođaja. Sudara različite misli, doživljaje i zapažanja koji nisu povezani uzajamno pa stvaraju čuvstvo neizrecivog. Ili bljesak sasvim novog smisla, poetski skok. Ponekad i sasvim rijetko umetne sasvim racionalnu znanstvenu misao. Ponekad i sasvim rijetko riječ je o kratkom normalnom i razumnom ogledu. Često spaja teško spojive pridjeve i imenice, pa nastaju snažne metafore. Naslov pjesme nerijetko nema veze s pjesmom. Nemoguće je sve nabrojiti.

Nije riječ o nekom forsiranju paradoksa i neobičnosti, već o velikoj pjesničkoj slobodi. Vodi je silna, nesvjesna i nesputana sloboda izražavanja. Golema

je uloga duševno nesvjesnog. Sve nastaje sasvim prirodno i spontano, kao da pjesmu pišu mravi, ptice i sva očarana i začuđena priroda.

Nerijetko je riječ o duhovnoj poeziji. Ponekad umeće citate iz Evandjelja ili crkvene molitve. Ponekad govori Bog. Možda je utjecaj Franje Asiškog kada ženske elemente naziva sestrom (Sestra voda).

Nerijetko razara svijet da bi ga otvorila transcendenciji. Nebo i more glavni su simboli transcendencije. »Zemlja je kratka. Povezuje nas nebo.« Nemali dio pjesama je pun čežnje. Osobito čežnje za osobnom blizinom i ljubavlju ili nostalgije za djetinjstvom i rodnim selom Drinovcima. Kao i kod mnogih pjesnika rođenih na selu možemo naći sjećanje na dragost sela. Ipak kod nje je ponekad »Sve okrenuto pučini«, kamo odlaze njezini brodovi, što joj je drugi simbol transcendencije, tj. more. A nebo je ponekad »nad zvijezdama«. Ponekad se obraća Bogu pa je to molitva u širem smislu te riječi. A ponekad je zaista prosidbena. Stepence Milene Lah nagnute su nad ponor nebeskog svoda. Često nailazimo na više ili manje rekonstruiran opis prirode i krajolika. Bujne krošnje su ukras svijeta. Nas ukrašava planina. Pjeva o zelenim jelenima.

Zbirka je podijeljena u cikluse. Ukupno ih ima dvanaest. To su: *Naklonost, Događaj, Slike iz zavičaja, Prisutnost, Kad pogledam danas, Maleni otok Krapanj, Grad, Zemljovid snova, Kraj velike ljubavne priče, Letim, Kliješta za razbijanje orahove ljuske i Vrata*. Dok ciklus *Grad* čine samo dva poetska ogleđa. Njene duhovne pjesme najčešće se nalaze upravo u ciklusu *Kliješta za razbijanje orahove ljuske*. Ponekad se obraća Bogu, što se podrazumijeva, premda nije eksplicitno: »Biti tako kao ti, kao ti u meni, kao ja pred tvojim postojanjem.«

Evo kako autorica neobično obrazlaže svoje pisanje:

Zašto sam pisala tolike pjesme

Pisanje pjesama malopomalo otkriva Osoba ne zna
toliko toga Opasno Pisanje pjesama obilaženje je
oko sebe i svoje kuće, svojih ukućana, kuhanje
juhe iz povrtnjaka, raskoš na stolu, uvlačenje
u postelju u poslijepodnevni jesenji dan kad
svilena magla padajuće tame prekriva osamu kuće na
brežuljku Na proplanku stoji skica crteža naše kuće
Njiše se vani povjetarac
Bliskost neba Naše jesensko jabukovo stablo
ukrašava još nekoliko malih slatkih crvenih plodova
Mirišu boje U Drinovcima Zdravomarija u studenoj
čistoj jesenskoj večeri drinovačkoj u ovom trenutku
Pisanje pjesama u načelu dobar je posao

Evo malog primjera transcendencije. Naslov pjesme je iz nepoznata razloga stavila u zagrade:

(Letim)

Dolazim ti s mirisima kuhinje, luka, krumpira,
kobasica u sobu plave boje A dolinom se raspadaju
ledeni kristali i načas preplavi neprolaznost

Evo još jedne kratke pjesme. Što je pjesma kraća to je manje rekonstruirana.
Ova nema naslova:

Kako ovaj čovjek njeguje riječi kao cvijeće,
kao pažljiv cvjećar koji se malko zagleda u
cvijeće, malko u sebe, a malko u svod nebeski.
I tako poskakujući između toga traga, treperi
u ljepoti. Meni možda treba više neba.

Ili:

Milost se izliva kroz patnju. Moglo bi se u nekom
trenutku reći, milu patnju. Odjek u meni traje dok
prelazim tračnice. I sjaji se trak zalaska.

Ponekad naslov nema veze s pjesmom:

Usputna bilješka o Nobelovcu

*Nijanse zebnje koje se ostvaruju kroz
izražavanje, prepoznavanje, nepažljiv govor,
zatim paženje, nijekanje, emocije, analizu,
more boli, more boli/bal boli. Ne znam
oskudijevati. Ne znam obilovati.*

Ponekad je pjesma prosidbena molitva:

Gospodine, ti imaš riječi života vječnoga
Po velikoj dobroti svojoj, Bože, izbriši moje
bezakonje

Tada bih mogla
čista kao ptica
Kao njen let
Kao polje jutarnje
Kao njegov mir
Slaviti tvoje postojanje
Svojim postojanjem

Duhovne pjesme najmanje rekonstruirati:

Kraj rijeke

Nebo u košnici, voden oblačić; izlazak rijeke
slavi svo stvorenje Ti, koji rijeku si stvorio, tebi
govorim, kapljice vode čiste,
Stvoritelju svih voda, koji si stvorio misao o rijeci zelen
patlidžan i goru u moru malenih/nedoraslih vrhova, dođi mi
bliže, dođi, dođi kazat ću ti tužnu svoju prolaznost
Kazat ću ti, plakat ću ti Sjedim kraj rijeke i suze
predajem njenoj vodi, sestri Što dani moji sad odlaze,
Što dani moji odlaze

Izuzetno se moli i Bogorodici:

Zdravo, Kraljice

Pod blagim okriljem rastu sretne palme, sretaju
se blagi mirisni vjetri nikome dostižni na
njihovim granama i, kao ptice u letu, moji dani
počivaju, moje molitve tebi se uzdaju da znaju
tugu beskrajnu, golemu duše moje. Svojim blagim
pogledom svrati ljubav-pogled na me, tu golemu
tu golemu pustinju boli, škrinjo zavjetna vrata
nebeska.

Tu je i ljubav: »Posebno mjesto pridajem ljubavi iz koje se prostiru sva svjetla i svi prostori blago se njome sjaje.« Često sabire suprotnosti: »Poraz i pobjeda utapa se u vodu.« Ispovijeda događaje iz svoga djetinjstva. Svoju radost i svoj strah. Spaja jedan smisao s drugim: »Nježnost juga na svojoj podlozi.« Raduje se svakom beskrajju koji simbolizira transcendenciju. Klikće moru. Oblaci »Prekrivaju burno razapeto more.«

Za nju je more, simbol Boga, razapeto kao Krist. Između »brodovi ptice« izostavlja zarez, pa brodovi postaju ptice. Po nekim pjesmama Ljubica Benović pripada u naše najbolje duhovne pjesnike.